

5. červenec – Den slovanských věrozvěstů Cyrila a Metoděje

Den slovanských věrozvěstů slavíme jako státní svátek teprve od roku 1990. Mezi roky 1951 až 1974 byl 5. červenec pouze památným dnem, v roce 1975 byl z kalendáře odstraněn úplně. Zákony (č. 197/1990 Sb. a poté č. 245/2000 Sb.), které tento svátek ustanovují, jsou velice strohé a neuvádějí žádná jeho zdůvodnění. Proč tedy oslavujeme zrovna Cyrila a Metoděje a proč právě 5. července, když v otázce příchodu věrozvěstů na Moravu jsme si jistí jen tím, že v roce 863 doputovali někdy na jaře?

Datum 5. 7. je převzaté od katolické církve, která v roce 1863 právě v tento den slavila tisícileté výročí příchodu bratrů na Moravu. Později v roce 1880 vydal papež Lev XIII. encykliku *Grande Munus*, ve které obšírně pojednává o životě a díle obou bratrů a vysvětluje, že z pohledu církve si Cyril a Metoděj zaslouží zvláštní úctu především kvůli vytrvalému šíření křesťanské zvěsti slovanským národům. „*Jejich pracím a namáháním děkovati jest, že onino národové uzřeli světlo evangelia a z pohané divokosti přivedeni byli k mravnému živobytí.*“

Bratři Konstantin (Cyril je řeholní jméno, které Konstantin přijal při vstupu do kláštera nedlouho před svojí smrtí) a Metoděj pocházeli ze Soluně, která v době jejich života byla součástí byzantské říše. Věhlasu v křesťanském světě dosáhli už před absolvováním své velkomoravské mise, mimo jiné tím, že se jim podařilo vypátrat ostatky svatého Klimenta, v pořadí čtvrtého biskupa římského. Vyslání na Velkou Moravu byli byzantským císařem Michalem na žádost velkomoravského knížete Rastislava, který usiloval o větší nezávislost na sousední říši franské. Pro moravskou misi se bratři téměř ideálně doplňovali svými vlastnostmi a schopnostmi. Konstantin byl spíše jemný intelektuál a geniální jazykovědec, Metoděj byl naopak praktičtějšího založení, byl právníkem a zřejmě velice schopným organizátorem či dnešním slovníkem manažerem. Zatímco Cyril sestavil písmo hlaholici a vyvinul umělý jazyk staroslověnštinu (ovšem založenou na slovanském nářečí z okolí Soluně), která byla tehdejšími obyvateli Moravy srozumitelnější než latina užívaná coby bohoslužebný jazyk v západním křesťanství, Metoděj dokázal vybudovat pevnou a funkční církevní a vzdělávací strukturu.

Během relativně krátké doby zhruba dvaceti let stačili Konstantin a Metoděj a jejich žáci vytvořit monumentální a dosti rozmanité staroslověnské literární dílo. Postupně do staroslověnštiny přeložili celou Bibli, což znamenalo první překlad biblického textu do jiného jazyka, než byla latina či řečtina. Pro potřeby bohoslužeb a náboženského života přeložili či sepsali mešní texty a modlitby, pro potřeby organizační vypracovali podle řeckých vzorů právníké kodexy „*Nomokánon*“ a „*Zakon sudnyj ljudem*“. O osudech obou bratrů si můžeme přečíst v původních staroslověnských textech „*Život Konstantinův*“ a „*Život Metodějův*“. Prvním básnickým textem na našem území, navíc vysokých uměleckých kvalit, byl

pravděpodobně Konstantinův „předzpěv“ k překladu evangelií „Proglas“, podle něhož se jmenovalo jedno významné brněnské nakladatelství a dodnes jmenuje křesťansky orientované rádio.

Reprezentativní edicí staroslověnských textů Konstantina a Metoděje a jejich žáků je kniha literárního historika Josefa Vašici „Literární památky epochy velkomoravské“, vydaná naposledy v roce 1996. Kdo by se chtěl s životem a dílem obou věrozvěstů seznámit schůdnější formou, než je četba místy obtížnějšího literárněhistorického textu, je mu k dispozici film režiséra Petra Nikolaeva z roku 2013 „Cyril a Metoděj – Apoštolové Slovanů“, který je pro účely poznání cenný tím, že se důsledně snaží být historicky přesný. A osobitě kritické zhodnocení přínosu věrozvěstů a výklad o znovuoobnovování úcty k nim v Čechách a na Moravě v 19. století si můžete poslechnout v jedné youtubové přednášce Martina C. Putny, na niž najdete odkaz níže.

Zásluhou výjimečných kvalit a nasazení Konstantina a Metoděje vznikla na území dnešní České republiky první významná, bohatá a svěbytná duchovní kultura. Kultura, která stimulovala i pozdější vznik a vývoj vzdělanosti a literatury české, jak to dokládá například nejstarší česká duchovní píseň „Hospodine, pomiluj ny“, která v sobě nese několik staroslověnských výrazů a která má ve staroslověštině zřejmě svůj původ. Právě kvůli těmto zásluhám stojí za to si oba bratry připomínat, ne-li je rovnou oslavovat!

Napsal: Mgr. Tomáš Míka

Zdroje:

<https://kalendar.beda.cz/statni-svatky-a-vyznamne-dny>

<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1990-167>

<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-245#p1>

<http://www.stjoseph.cz/grande-munus/>

<https://www.youtube.com/watch?v=INAOTuiVsrQ>

<https://www.ceskatelevize.cz/porady/10439311878-cyril-a-metodej-apostolove-slovanu/>